

TELEFON 45-85

VOJNI INVALID

List izhaja vsakega prvega v mescu. Posamezna številka 40 cent. / Naročnina mesečno 40 c. / Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica

Za medsebojno pomoč

Že nekaj let izvaja ljubljanski odbor Združenja vojnih invalidov tako zvano premogovno akcijo. V mestu je namreč oskrba s kurivom veliko težja nego na deželi. Pa je bilo treba vedno upoštevati tudi dejstvo, da je bil premog vedno zelo drag in si ga mnoge vojne žrtve niso mogle nabaviti, ker niso zmogle takojšnjega plačila in prav zaradi tega so morale mnoge vojne žrtve pozimi prezebati. Vse to je upošteval odbor in je pred leti sklenil, vsako leto nabaviti večjo količino premoga in omogočiti svojemu članstvu obročno plačevanje za zimo prepotrebne kuriva. Praksa je pokazala, da mnogi člani niti tega niso zmogli. Treba je bilo najsiromašnejšim oskrbeti popust ali celo brezplačno nakazilo neke količine premoga. Tudi to je bilo izvedeno, ker se je posrečilo odboru doseči znaten popust pri nabavi. Ta premogovna akcija je postala v teku let v Ljubljani zelo popularna in čedalje več je bilo vojnih žrtev, ki so želele dobiti kurivo po svoji organizaciji. Tudi letos se je ta akcija ponovila, da celo razširila tudi na dobavo drv. Le žal, da ni bilo mogoče doseči prepotrebne popusta. Toda namen današnjega članka ni, razpravljati o premogovni akciji, marveč ta naj nam služi le kot vzor, kako se lahko izvede medsebojna pomoč.

Sredi poletja smo, Sonce izliva svojo moč na zemljo, na kateri zorijo najrazličnejši sadeži, ki naj nam služijo za prehrano čez zimo. In vsakdo, ki opazuje to dozorevanje po poljih, vrtovih in njivah, misli v teh resnih časih tudi na zimo, misli na živila, ki so mu za ta čas potrebna. Kmet, ki v znoju svojega obraza obdeluje zemljo in skuša iz nje dobiti čim več, opekuje se sedaj pridelek in premišlja, ali bo pridelek zadostoval zanj in za njegovo družino do prihodnje pomladi, premišlja pa tudi, ali bo letina dovolj obilna, da bo mogoče kaj odprodati. — Na drugi strani so pa meščani, ki nimajo lastnega polja. Te tarejo skrbi, ali in kako si bodo nabavili n. pr. krompir, zelje, repo, fižol. Med te zadnje spada tudi dobršen odstotek vojnih žrtev in prav za te bi se dala organizirati medsebojna pomoč. Vojni invalidi in ostale vojne žrtve so že neštokrat dokazali, da znajo in tudi hočejo pomagati svojim tovarišem. Sedaj pa se pojavlja nova priložnost, da to svojo tovarištvo tudi dejanski dokažejo.

Med vrstami vojnih invalidov in ostalih žrtev vojne je v Ljubljanski pokrajini mnogo takih, ki imajo svoja polja, svoja posestva. Ta bo pridelal morda precej krompirja, lahko bi ga nekaj stotov odprodal; drugemu bo fižol prav dobro obrodil, pa bi ga imel kak cent na razpolago; nekateri pridelajo mnogo zelja; morda se kdo bavi z zajčjerejo ali ima mnogo kokoši; najdejo se tudi taki, ki lahko odprodajo nekaj prekajenega mesa, jajc itd. Nešteto je pridelkov, ki jih mnogi kmetje jeseni odprodajo; podčrtati pa moramo, da mislimo pri tem samo na tista živila, ki spadajo pod svobodno trgovino.

Toda s tem še vedno nismo prišli do medsebojne pomoči! To pa je treba na osnovi gori naštetih dejstev šele organizirati. V uvodu omenjena premogovna akcija je uspela popolnoma in je v veliko pomoč članstvu samo zaradi tega, ker je Združenje naročalo premog vedno neposredno, brez kupčevalcev. In prav na tej osnovi bi se dala izvesti tudi ta medsebojna po-

moč glede preskrbe z živili. Če odpadajo kupčevalci, producent prav nič ne izgubi, pač pa pridobi konsument. Bistvo te medsebojne pomoči bi bilo, omogočiti vojnim žrtvam v mestu nabavo svobodni trgovini prepuščenih živil neposredno od producenta — od vojnih žrtev na deželi. Ker je pa nemogoče, da bi posamezni člani, ki niti drug za drugega ne vedo, stopali v medsebojne stike, bi Združenje vojnih invalidov v Ljubljani prevzelo posredništvo. Na eni strani bi prevzemalo prijave raznih članov s podeželja, katere pridelke in koliko imajo na razpolago, jih takoj plačalo, a na drugi strani prevzemalo naročila vojnih žrtev v mestu za razne poljske pridelke, jajca, kure, zajce, prekajeno meso itd. Kolikor bi moglo zaželenih predmetov dobiti s podeželja od naših tovarišev, toliko bi skušalo ustreči njihovim željam. Nabava bi bila olajšana tudi najsiromašnejšim, ker bi Združenje posredovalo in bi bilo v najnujnejših primerih najsiromašnejšim omogočeno tudi obročno odplačevanje.

To so glavne misli o načinu izvedbe medsebojne pomoči. Toda zares samo misli. Izvedba te za današnje čase pre-

potrebne in nad vse koristne akcije pa ni odvisna samo od dobre zamisli in dobre volje našega Združenja v Ljubljani, marveč je v veliko večji meri odvisna povsem odvisna od pripravljenosti naših članov kmetovalcev s podeželja, sodelovati pri tej akciji. Toda v to pripravljenost ne dvomimo, ker smo prepričani, da bodo raje odstopili odvišne pridelke po dnevni ceni svojim tovarišem, nego komu drugemu.

Jesen ni več daleč in, če hočemo doseči konkretne uspehe z zamišljeno akcijo, tedaj moramo takoj začeti z izvajanjem te zamisli. Da pa bo Združenje vedelo, ali obstaja med članstvom v podeželju volja za izvedbo te medsebojne pomoči, naj vsi posamezni člani, ki imajo odnosa ki bodo v jeseni imeli na razpolago kake pridelke, ki bi jih lahko odprodali, takoj to javijo na naslov Združenja vojnih invalidov, Ljubljana, Šempetrška vojašnica. Na osnovi teh prijav bo mogoče, sklepati o izvedbi zamišljene akcije.

V medsebojni pomoči naj se zrcali naše tovarištvo! Uspeh zamišljene akcije naj nam dokaže, da se vojne žrtve zavedajo, da je treba svojemu tovarišu pomagati v vsakem primeru, da pa mu je ta pomoč najbolj koristna takrat, ko je je najbolj potreben.

Aktivna bilanca protezne delavnice v Ljubljani

Lepi uspehi dolgoletnega prizadevanja in vztrajnega dela

Težko je pravilno vrednotiti ustvarjajoče delo take ustanove kot je protezna delavnica. Če smo v prejšnji številki priobčili bežen vtis obiskovalca tega našega velepomembnega in prepotrebne invalidskega zavoda, je bilo to zaradi tega, da smo čitatelja seznanili z ureditvijo in načinom dela ortopedične delavnice. Danes pa hočemo podati kratek pregled dela in uspehov, doseženih v korist zboljšanja življenjskih pogojev vojnih invalidov. Naloga, ki smo si jo zastavili, ni lahka. Če bi hoteli podati točen pregled vseh izdelkov, ki so jih vojni invalidi prejeli iz protezne delavnice, bi morali priobčiti dolge kolone statističnih podatkov. To pa presega našo nalogo. Nekaj primerov in končne vsote nam podajo tudi dovolj jasno sliko, kako velikega, da naravnost vitalnega pomena je ta ustanova za olajšanje življenjskega obstoja neštetim pohabljenecem iz svetovne vojne.

Vrste izdelkov protezne delavnice

Ena ugotovitev je predvsem potrebna! Protezna delavnica ni tovarna, v kateri se s stroji proizvajajo določeni izdelki v velikanskih množinah, marveč je delavnica, v kateri se mora vsak predmet obdelovati in izdelovati zase in na povsem svojstven način. Vsako protezo, vsak ortopedični pripomoček je treba umeriti, od mnogih udov je treba narediti sadrene odlitke in na teh izdelovati aparat ali protezo, ki omogoča invalidu gibanje in mu s tem lajša težko življenjsko pot. Razumljivo je tedaj, da je za izdelavo posameznih izdelkov treba zelo mnogo časa. V tovarnah ropočejo stroji in proizvajajo na stotisoče in milijone predmetov letno. Toda tu je delavčeva naloga le streči stroju, v protezni delavnici pa služijo stroji samo za obdelovanje posameznih delov — glavna in to zelo odgovorna naloga odpada na delavce. Veliko ljubeznj je treba vliči v to delo, da se dosežejo res dobri in koristni uspehi. In te ljubezni delavcem

v protezni delavnici, ki so naši tovariši vojni invalidi, ne manjka.

Proteze za noge

Že štiri in dvajset let opravlja protezna delavnica svojo težko, a za nas vojne invalide prekoristno delo. Tu se ves ta čas izdelujejo razne proteze za noge kot podkolenska in nadkolenska imediatna proteza, usnjena pod- in nadkolenska ter ameriška lesena podkolenska in nadkolenska proteza. Nešteto je invalidov s podkolensko ali nadkolensko amputacijo, vendar nista niti dve protezi enaki. Vsaka je drugačna, vsaka ima kako posebnost, kajti vodstvo delavnice in tudi delavstvo upošteva vedno tudi želje posameznih invalidov. Nekateri hočejo imeti usnjene, drugi lesene proteze. Izdelujejo se tudi kombinirane, delno lesene delno usnjene proteze. Tisti, ki potrebujejo pri delu nepregibno oporo v umetni nogi, predvsem kmetje in delavci, pa dajejo prednost štulam. Toda kratko naštevaje posameznih vrst protez nam še ne more pravilno predočiti preciznosti dela in pomembnosti proizvoda, kajti to more poznati in vrednotiti le tisti, ki je sam prisiljen posluževati se umetnih udov.

Iz statističnih podatkov, ki so nam na razpolago od leta 1919. dalje (za l. 1917. in 1918. žal nimamo podatkov) posnemamo, da je protezna delavnica izdelala l. 1919. že 73 podkolenskih in 80 nadkolenskih imediatnih protez ter 39 podkolenskih in 56 nadkolenskih usnjenih protez. Lesene ameriške proteze se v začetku še niso izdelovale. Prve te vrste so bile izdelane v letu 1921. Tedaj je bilo izdelanih poleg 63 imediatnih in 182 usnjenih tudi že 6 podkolenskih in 32 nadkolenskih ameriških protez. Največje število protez za noge je bilo izdelanih v letu 1924. V tem letu nam pokaže statistika sledeče številk: 61 imediatnih, 327 usnjenih in 213 ameriških podkolenskih in nadkolenskih protez in 51 štul. Od tega leta dalje se opaža, da

je število ameriških lesenih protez vedno večje od števila usnjenih.

V 22 letih, to je od leta 1919. do konca proračunskega leta 1940./41. je protezna delavnica izdelala:

imediatah podkolenskih protez	265
imediatah nadkolenskih protez	314
usnjenih podkolenskih protez	700
usnjenih nadkolenskih protez	580
ameriških podkolenskih protez	552
ameriških nadkolenskih protez	869
pod- in nadkolenskih štul	431

Vsega skupaj 3711 umetnih nog.

To golo število nam ne pove mnogo, toda ocena dela, truda in ljubezni, vloženi v izdelavo teh umetnih udov, bi nam povedala mnogo — mnogo več.

Če govorimo že o izdelovanju protez, ne smemo prezreti raznih popravil, ki dosežajo v letih 1920 in 1921 število nad 2000, a se tudi v poznejših letih giblje med 400 in 500. Vsa označena leta je bilo v protezni delavnici izvršenih 14.288 večjih in manjših popravil raznih podkolenskih in nadkolenskih protez.

Aparati za noge

Že pri izdelavi protez morajo delavci posvečati veliko pozornost prilagoditvi umetne noge krnu amputiranega uda. Toda tu je treba paziti samo na tisti del stroka, ki se oprijemlje ostankov amputiranega uda in ga je treba prilagoditi krnu in ostalemu delu telesa, ostali del proteze pa se da izdelati več ali manj šablonsko, paziti je treba le, da je istih dimenzij kot zdravi ud. Povsem drugače pa je z aparati za noge. Poškodbe na nogah in na spodnjih okončinah so zelo raznovrstne in deformacije udov so tako različnih oblik, da morda med vsemi, ki so prejeli iz protezne delavnice razne aparate, ni bilo dveh, ki bi bila povsem enaka, in zato morajo izdelati vsak aparat individualni strukturi pohabe primerno. Največ aparatov se izdeluje na sadrenih odlitkih pohabljenih udov. In če kje, je prav za to delo potrebna ne samo dolgoletna praksa, marveč tudi razumevanje težkega položaja, v katerem pohabljenec živi, potrebna je prava ljubezen do tega specialnega dela in resna volja, pomagati vojnemu invalidu in mu olajšati njegovo borbo za življenjski obstanek.

Oblikam hibe primerno se izdelujejo Hisingovi, Pyrogovi, Chopardovi, oporni, proneus in razni drugi aparati. Večina teh aparatov omogoča vojnemu invalidu hojo, kajti brez aparatov bi mnogi sploh ne mogli hoditi odnosa bi morali nositi berge. Tisti, katerih hibe so lažjega značaja, pa omogočajo lažjo hojo in mnogi, ki bi se brez aparatov le s težavo premikali s pomočjo ene ali dveh palic, ne potrebujejo, ko nosijo aparat, niti najmanjše opore in tudi ne palice. Po statistiki, ki nam je na razpolago, ugotavljamo, da je bilo največ raznovrstnih gori naštetih aparatov izdelanih v letu 1920. Takrat jih je delavnica izdelala 223, prihodnje, to je 1921. leta, pa 176, a l. 1923. še 126. Od tedaj pa je padlo število izdelanih aparatov pod sto in kmalu tudi pod 50, le v letu 1940./41. se zopet dvigne na 84. Brez dvoma so vplivale na ta zadnji porast določbe bivše uredbe, ki je mnogim popravila krivice invalidskega zakona iz leta 1929.

Ker smo navedli skupno število protez, izdelanih v zadnjih 22 letih, tedaj lahko omenimo tudi skupno število v tem času izdelanih raznih aparatov za noge. Protezna delavnica je v 22 letih izdelala 1504 aparate za noge.

Popravljenih aparatov pa je bilo med tem izvršenih 3004.

Kdor vzame v roke tak aparat in ni sam nikoli občutil teže umetnega uda ali pritiska jermena raznih ortopedičnih pripomočkov, ne more presoditi, kako ogromnega pomena je njegova precizna izdelava. Vsak najmanjši oporni del mora biti prilagoden obliki pohabljenega uda. In prav zaradi tega ne more laik presoditi težkega in zamudnega dela, ne more razumeti truda in prizadevanja, ki so ga delavci vložili v ta umotvor. Vse to razume le vojni invalid, ki se dobro zaveda, da mu ta aparat omogoča hojo brez tuje pomoči.

Proteza za roke

Še ne bo konca! Umetnih udov in ostalih ortopedičnih pripomočkov je mnogo in vsi so nam v oporo, kajti vojni invalidi ne moremo vzdikniti s pesnikom:

Tu gibki udje, vzorna rast,
Tu let in lica cvet,

Tu zemlje slast, bogastvo, čast... kajti v protezni delavnici se zbirajo le tisti, ki so v vojni izgubili roke, noge ali pa so jim udje in ostali deli telesa tako zelo pohabljeni, da morajo nositi najraznovrstnejše ortopedične pripomočke, ki jim omogočajo gibanje.

Tudi proteze za roke delimo v delovne in umetne, pri obojih pa razločimo podlahtne in nadlahtne. Pri protezah za roke je treba omeniti, da so v pravo oporo pri delu le delovne proteze. Toda tudi pri teh je pripomniti, da deloma nadomestuje proteza pravi ud le tistemu, ki ima amputirano roko v podlahtju. Umetne roke pa nosijo amputiranci le bolj iz estetskih razlogov, ker si pri delu ne morejo z njimi prav nič pomagati, zlasti tisti ne, ki imajo amputirano nadlahtje.

V 22 letih, za kateri čas imamo statistiko, je bilo v protezni delavnici izdelanih 149 podlahtnih in 124 nadlahtnih delovnih protez ter 139 podlahtnih in 175 nadlahtnih umetnih rok. V istem času pa je bilo popravljenih 1510 raznih protez za roke.

Aparati za roke

Veliko večjega pomena nego proteza za zgornje ude so razni aparati za pohabljen roke. Razni kostni prelomi, pretrgani živci ali kite in še nestete druge pohabe onemogočajo pravilno uporabo gornjih okončin. V vseh takih primerih je poskrbela protezna delavnica, da je vojnemu invalidom omogočila odnosno olajšala uporabo desne ali leve, v vojni pohabljen roke. Od leta 1919. je izdelala protezna delavnica 508 raznovrstnih aparatov za roke.

Ortopedični čevlji

Tisti, ki morajo nositi razne aparate za noge, morajo imeti tem aparatom posebej prirojene ortopedične čevlje. Posebne ortopedične čevlje imajo tudi tisti invalidi, ki imajo zaradi ran skrajšano levo ali desno spodnjo okončino.

Izdelovanje ortopedičnih čevljev zahteva posebno pozornost. Čevljev se mora prilagoditi nogi in ne narobe. Zato ne more biti tu govora o tovar-

niškem izdelovanju ali izdelovanju na tekočem traku. Le ročno delo prihaja tu v poštev, le delo ki je izvršeno iz polne ljubezni in resničnega sočutja do stotin trpinov, ki jim hoja ni več lahka, ki potrebujejo opore in raznih pripomočkov, da polagoma korakajo po težki življenjski poti, ki jim ni posuta s cvetjem, marveč s trnjem.

Statistika nam pove, da je mnogo takih, ki potrebujejo ortopedične čevlje. V letu 1919. jih je bilo izdelanih 108 parov, a to število je že prihodnje leto naraslo na 367 parov. Število izdelanih parov se nato giblje med 500 do 600 parov letno in poskoči v letu 1930. na 779 parov, a pozneje zopet pada. Prav gotovo zaradi vpliva določb bivše invalidske uredbe se v letu 1939./40. dvigne zopet na 650, a v letu 1940./41. celo na 863. V teku 22 let je bilo v protezni delavnici izdelanih vsega 11.290 parov ortopedičnih čevljev, a proteznih čevljev je bilo v tem času izdanih 9506. Popravljenih obojih vrst čevljev je bilo izvršenih v tej dobi 15.841.

Navedene številke nam pokažejo precej jasno sliko ogromnega ustvarjajočega dela. Toda s tem še ni izčrpana ustvarjajoča sila našega domačega ortopedičnega zavoda. Izdelujejo se še

drugi ortopedični pripomočki.

Med izdelke protezne delavnice spadajo tudi razni stezniki, bergle, kilni pasovi, trebušni pasovi in še mnogi drugi pripomočki, katerih potrebo izdelovanja je ustvarila vojna. Invalidi, slepi na eno oko, dobijo tu svoje očesne proteze, katerih delavnica izdaja letno 100 do 200. Najtežjim invalidom, ki svojih spodnjih okončin kljub aparatom ali protezam ne morejo s pridom uporabljati, izdelajo tu vozičke na ročni pogon. Teh je bilo, hvala bogu, le malo izdelanih. In če bi naštevati še nadalje, ne bi prišli do konca.

Če pregledamo navedene številke, moramo nepristransko in povsem objektivno ugotoviti, da predstavljajo za vojne invalide eno najaktivnejših bilanc. Na stotine in stotine jih je v naših vrstah, ki bi morali uporabljati pri hoji bergle, ki bi ne mogli opravljati svojega posla, ki ne bi mogli uporabljati svojih pohabljenih rok in mnogi bi bili sploh navezani na posteljo, če bi ne bilo protezne delavnice. Postala nam je vir novega življenja. Mnogim, ki se jih je že loteval čut manjvrednosti, je vrnila samozavest in danes stopajo ponosno v vrstah ostalih soljudi.

Ni lahka naša življenjska pot. Že dolga leta nosimo s seboj vidne posledice vojne. Toda kakršna koli naj bo ta pot v bodočnost, želeti si moramo le, da bi nam hojo po njej tudi v bodoče lajšala protezna delavnica tako uspešno, kot je to delala doslej.

* Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjižarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.

Kralj in cesar in kraljica in cesarica pri ranjenih mornarjih

Apuanija, 7. julija. Ip. Nj. Vel. Kralj in Cesar in Nj. Vel. Kraljica in Cesarica sta danes dopoldne obiskala vojaško bolnišnico za mornarje, kjer

sta se dve uri pogovarjala z vojnimi ranjenci, ki so Visokima gostoma priredili navdušeno manifestacijo.

Duče padlim junakom

Duče se je 15. julija v spremstvu generala Ezia Garibaldija podal na Gianicolo v Rimu, da si ogleda dela na kostnici, ki bo posvečena 3. novembra XX. leta ob obletnici bitke pri Mentani. Duče se je živo zanimal za

stanje del na spomeniku, ki bo stal na Garibaldinskem griču, da spominja na junake, ki so padli za Rim od l. 1849. do 1870. Duče je izrazil svoje zadovoljstvo s stanjem del.

Življenje pod novim krovom

Prošnja Rdečega križa za pomoč

Nas Slovence so že prejšnje čase povsod cenili kot soldine, poštene in vestne delavce. Majhen narod smo, inteligenten in izobražen. Na domači zemlji ni bilo prostora za vse in tako so desetisoči naših iskali dela tam, kjer je primanjkovalo spretnih rok. Pred prejšnjo vojno si je naš človek poiskal boljšega življenja preko velike luže. Tudi po vojni so romali tja vsi, ki so imeli žilave roke. Tisti z žilavimi možgani pa so se raztepli po vsej širni bivši državi, kjer so bili cenjeni zlasti kot dobri uradniki in prosvetni delavci. Desetisoči so se ustalili izven ožje domovine, ustanovili družine in uredili nova ognjišča. In bili so zadovoljni s seboj in s svojo okolico.

Tudi zdaj desetisoči iščejo nove življenjske možnosti na jugu. Z rodino in brez svojega krova začenjajo novo življenje iz temeljev. Dober mesec je potekel, odkar so prvi, dolgi vlaki prisopihali s starim in mladim življenjem v skupno zbirališče. Dva in dvajset dolgih vlakov, polnih skromne prtljage in ljudi, ki so ohranili trdno

vero v bodočnost. Odprta roka in dobro srce jih je sprejemalo. Bili so sprejeti s prijaznim pozdravom in košček kruha je brat delil z bratom. Tisoči delajo prostor novim tisočem in odhajajo v razne okoliše, kakor določa urad za obnovo po zmogljivosti okraja. Poltje je, čas žetve in košnje, treba je stotin trdnih rok za ohranitev ognjišča, okrog katerega se zdaj namesto ene zbira dvoje, troje družin.

Da so živi in zdravi, se oglašajo bratom in sestram, ki so ostali na rodni zemlji. Da so njihove roke voljne vsakega dela. Pa da naj bratje in sestre doma ne pozabijo nanje. Če ne drgam, naj pogledajo v svojo pozabljeno in zanemarjeno ropotarnico, če niso v času, ko so od leta do leta z boljšim nadomeščali slabše, zanesli tja kakšne stvari, ki človeku brez vsega lahko predstavljajo odločilno rešitev iz trenutne hude zadrege. Rdeči križ, ki skrbi za vse velike in male potrebe, bo hvaležen sprejel vse, kar mu bo kdo prinesel.

Garancijski fond

Ljubljanskim članom v opozorilo — ostalim v vzpodbudo

Na občnem zboru ljubljanskega odbora Združenja vojnih invalidov je bila sklenjena ustanovitev posebnega »garancijskega fonda«. Ta fond je članstvo ustanovilo za medsebojno pomoč, nastal pa naj bi iz obveznega prispevka po 10 Din, to je L 3,80 od vsakega posameznega člana. Ker je ta sklep obvezen za vse člane ljubljanskega odbora in ker mnogi niso bili na občnem zboru prisotni, podajamo sledeča pojasnila:

V dolgoletni praksi, pri proučevanju potreb in prošnj našega članstva je odbor opazil, da se med članstvom večkrat pojavljajo denarne zadrege, ki jih rodi nujna potreba. In v takih primerih so se člani doslej vedno obračali na organizacijo s prošnjo za posojila. Toda odbor, čeprav je razpo-

lagal z zadostnimi denarnimi sredstvi, ni bil upravičen podeljevati posojila. Napotil je prosilca na »Vzajemno pomoč«, ki daje posojila svojim članom vojnim žrtvam, toda le proti zadostni garanciji. In prav tu je nastala največkrat ovira, da tisti, ki je potreboval nujno posojilo, ni mogel priti do denarja, ker pač ni mogel dobiti potrebnih porokov. Na zastavitev invalidnine pa »Vzajemna pomoč« ne daje posojil.

V takem položaju so bili mnogi in odbor je v najnujnejših primerih skušal rešiti prosilca iz težkega položaja, toda to se je posrečilo le v redkih izjemnih primerih. In prav to je privedlo odbor do prepričanja, da se da to vprašanje rešiti edino na ta način, da se ustanovi poseben garan-

Albin Podjavoršek:

Izgubljeni mož

Vsak petek prižge vdova Marija pred sliko pokojnega moža luč spomina. Zazre se v podobo in misli s vzdihom na dolga leta pretekla samote in trdega dela, ki jih je morala preтолči kot sirota po moževi smrti, in žalost ji kakor trd kamen pade na dušo. Ali je tega že dvajset let? Ne, več je, kakor neskončnost je vse za njo, vse tole življenje. Takrat... Mlad je bil on, mlada ona, pričakovala sta svojega otroka, veselila sta se lepe, žive bodočnosti, samo pela in plesala bi — z veseljem je hodil on na delo, z ljubečim hrepenenjem po svidenju mu je pripravljala ona obed, skuhala mu večerjo — bil je lep zakon: njuno malo stanovanje je v vsak kot razsvetljevala rdeča luč ljubezni, da ni mogla tema nikjer pokazati svoje grde sence — potem pa je bilo konec vsega, kakor da bi pretrgal nit: nenadoma je moral v vojno. In ko je po dveh letih prepotoval svet od vzhoda na zahod, z juga na sever, ga je poiskala Smrt: pomerila je nanj drobno cev, pihnila

vanj drobec svinca — mnogi, mnogi je tisti dan poginil tam daleč na tuji zemlji — in listi so njemu in drugim zatrobili zadnji pozdrav: »Slava junakom, ki so za domovino prelili svojo srčno kri!...« Ampak Marijino srce ni zavpilo »Slava!«, tisti dan je strašno zajokalo...

Kadar se vdova Marija ob slovesu dneva v noč spomni na tisto grozno sporočilo, ji za trenutek zastane srce — prav tako kakor je bilo takrat. Pred oči ji stopi mili obraz, bitje, ki ga je imenovala »moj ljubi, moj dragi mož!« Ah, onole tam je njegova slika: smehljajoče jo gleda, kakor da bi ji hotel reči: »Moja draga, sladka ženska!« Toda iz luči govori njegov glas: »Zame se ni ničesar spremenilo, vedno je enako z menoj! Hm, kaj hočeš, tako je in nič ne pomaga: davno sem že strohnel, da napravim prostor tistemu, ki bo stopil v moj rani grob za menoj...« A vendar Marija ne čuti tega, čuti le smehljajoč pogled kakor nekdanji pozdrav iz mladih let sreče, ki ji jo je življenje samo nakazalo: pozdrav ljubezni, ki ni umrla, ker je ostala mlada, kakor je bila mlada takrat.

Takrat... Takrat je bil Marijin obraz svež, mlad, poln lepote mlade, srečne žene. Ljubila ga je, ta rdeča lica, črne lase, svojo lepo mladost — in si je rada pogledala v zrcalu čedni obrazek, cvetoč za ljubelega moža. Po tistem sporočilu je cvet usahnil, lica so zbledela, lasje začeli siveti: Marija je prenehala biti žena, postala je le še vdova, katere žalosti niso mogle odžejati niti številne solze... Učila je malo hčerkico, ko je nekoliko odrasla, sklepati ročice in jo šepetati besede: »Bog daj ljubemu atku večni mir in pokoj, večna luč naj mu sveti bogve kje daleč od domovine!« Otrok je izgovarjal neznane besede in ni prav nič čutil za izgubljenega človeka, ki je moral v črno, večno noč, še preden je sad njegove ljubezni zagledal belo luč tega življenja.

Da, materi so lica zbledela, lasje sivele, obraz upadel. Še so jo tolažili ljudje: »Pozabi, Marija, saj nima smisla to večno žalovanje! Napraviš kot marsikatera druga: dobiš si drugega moža, ki te bo vzel in skrbel tudi za dekle, da se ti ne bo treba ubijati noč in dan za šivalnim strojem, garati za stonj skopemu trgovcu ter tratiti mla-

de moči za prazen nič! Pusti, mož te bo redil, pa boš živela naprej, kakor je treba!« — Tako so tolažili spočetka, potem so tudi take besede opustili; mnogi so se porazgubili za življenjem, Marija pa je ostala sredi ljudi, sredi tujecev, kakor da bi bila tujka. »Kdo je ta?« je morebiti še kdo vprašal; pa je eden ali drugi morda odgovoril: »To je neka vojna vdova!« Še se je kdo ozrl za dekletcem, mično hčerkico, pozneje za dekletom, ki je rasla v podobo svoje matere, pa rekel: »A tako, ta je tiste vojne vdove!« In misli so se zopet porazgubile po življenju. Človek pač malo pomeni.

Tako so šla mimo leta, deset, dvajset in tako naprej. Hčerkica se je izšolala, mati ji je bila našivala dobro izobrazbo. Dostikrat ji je v teh letih pripovedovala o očetu, ampak otroci ob lastnih skrbeh preslišijo zgodbe iz življenja staršev in si ne zapomnijo ničesar; ne zanima jih to, kar je nekoč bilo, kar je umrlo... Nehote ji je ob pogledu na mladega moža in starajočo se ženo ob šivalnem stroju padla v mlado glavo misel: Le kako da je ta mladi mož imel tako staro ženo?... A misel se je že nekje izgubila, stroj je

cijski fond. Ta zamisel je bila realizirana na zadnjem občnem zboru. Sklenjeno je bilo, da se fond ustanovi, sklenjeno pa je bilo tudi, da prav vsak član ljubljanskega odbora Združenja vojnih invalidov prispeva v ta fond 3,80 L (10 Din).

Če je kdo dolžan dati prispevke za kako ustanovo, ima brezpogojno pravico vedeti, kako se ti denarni prispevki uporabljajo. Namen tega fonda je, nuditi z njim garancijo za tiste prosilce posojil, naše člane, ki morajo v nujni potrebi najeti pri »Vzajemni pomoči« posojilo, a ne morejo najti potrebnih porokov. Da bo stvar razumljivejša, jo opišimo na konkretnem primeru.

Invalidu A. B., članu ljubljanskega odbora, zbolj žena. Za nabavo zdravil mu je potrebnih 200 L. Tega denarja sam nima, ker je pač navezan edino na skromno invalidnino. Odloči se najeti posojilo. Ker nima porokov, se obrne na odbor Združenja vojnih invalidov. Ta izjavi pri »Vzajemni po-

moči«, da jamči za prosilca z garancijskim fondom. To bi pomenilo, da v primeru, če prosilec ne bi vrnil posojila, bi se ta fond zmanjšal za to vsoto, v tem konkretnem primeru za 200 L. Toda to se ne bo smelo zgoditi. Zato pa prevzame vsak prosilec, ki mu bo odbor nudil jamstvo z garancijskim fondom, obvezo, da bo vračal posojilo v obrokih iz svoje invalidnine.

V tak položaj, kot je opisani, in pa v nešteto drugih težkih primerov, ki rodijo nujno potrebo po najetju skromnega, toda nujnega posojila, pride lahko vsak invalid, vsaka vojna vdova, skratka vsaka vojna žrtev. Zaradi tega je treba pozdraviti ustanovitev garancijskega fonda, ker je s tem članstvo ljubljanskega odbora pokazalo smisel za medsebojno pomoč, pokazati mora sedaj le še smisel za izvrševanje s sklepom sprejetih obveznosti. — Sklep občnega zbora ljubljanskega odbora pa naj služi ostalim odborom v vzpodbudo in zgled.

Stanje nerešenih invalidskih zadev

Veliko vojnih žrtev čaka že od uveljavljanja bivše invalidske uredbe na rešitev svojih zadev. Nekaterim niso priznane še sploh nobene pravice, na prijave po bivši invalidski uredbi, drugim pa so za priznanje potrebni še različni podatki.

Pri invalidskih sodiščih so nerešeni akti v sledečih zadevah:

1. prijave za priznanje zaščite in odškodnine, ki so zaostale zaradi poizvedb in iskanja dokazov,
2. prijave, ki jim manjkajo izkazi o ponovnih pregledih invalidov,
3. prijave za priznanje dodatkov k invalidnini za novorojene otroke ali pa zaradi izprememb davčnega cenzusa,
4. prijave za priznanje pogrebnih stroškov za umrliimi invalidi,
5. prijave odkupljencev, ki jim je potekla odkupna doba,
6. akti tistih invalidov, ki so jim bili pri ponovnih pregledih zvišani procenti nesposobnosti,
7. predlogi za ponovno sojenje na podlagi novih dokazov.

Prvoinstančni invalidski sodišči v Ljubljani in Novem mestu rešujeta naprej in gotovo sta že dosti teh zaostalih zadev rešili. Mnogi akti pa se ne dajo takoj rešiti, ker ni mogoče dobiti potrebnih podatkov ali dokazov. Manjka precej ponovnih pregledov in dokazov celo iz inozemstva ali pa se čaka na izjave drugih oblastev. Precej aktov je bilo odstopljenih v izjavo bivš. Višjemu invalid. sodišču v Beogradu, ki jih sedaj ne more vrniti. V več primerih je težava z zasliševanjem potrebnih prič. V splošnem je sedaj iskanje dokazov zelo oteženo, prizadete vojne žrtve same pa se tudi ne brigajo, da bi pomagale.

Nekaj prvoinstančnih rešitev je bilo v novih razmerah že izdanih. Kljub temu so nastale vrzeli, ki jih ni mo-

goče odpraviti. Vsako prvoinstančno rešitev mora odobriti še Vrhovno invalidsko sodišče, ki ga sedaj nimamo.

Naše združenje je vložilo posebno prošnjo na Visoki Komisariat za ljubljansko pokrajino, ki bo ustanovil višjo sodno invalidsko sodišče v Ljubljani. Ta oblast bo lahko končno rešila vse tekoče invalidske zadeve. Na ta način bodo rešene tudi vse pritožbe in obnove postopanja, za katerih reševanje okrožna invalidska sodišča sploh niso kompetentna.

Za rešitev zaostalih invalidskih zadev je potrebno tudi, da se ustanovi invalidska pregledna komisija, kar je tudi že zagotovljeno.

Veliko invalidskih zadev je bilo pri Vrhovnem invalidskem sodišču gotovo že rešenih, toda niso bile vrnjene. Precej pa jih je bilo v kontroli pri bivš. ministrstvu, ki jih še ni potrdilo. Če bi bili vsi ti akti na kratko takoj vrnjeni, bi jih ne bilo treba nič več reševati, pač pa bi bila prizadetim invalidna lahko takoj nakazana. V interesu prizadetih vojnih žrtev je, da bi se akti iz Beograda kmalu vrnili. Ako bodo ti akti vrnjeni nerešeni, jih bo treba rešiti pri tukajšnjih invalidskih instancah oziroma novem višjem invalidskem sodišču. Naše združenje posveča temu vprašanju vso pozornost. V našem glasilu smo že objavili zadevne predloge, ki smo jih poslali na pristojno mesto.

* **Brezplačne cigarete za vojne ranjence.** »Gazzetta Ufficiale« objavlja zakonsko odredbo, ki daje finančnemu ministru pooblastilo, da lahko za časa trajanja vojne spremeni zakonske predpise o prodaji narodnih tobačnih izdelkov v tem smislu, da bodo vojni ranjenci po vojaških bolnišnicah in rekonvalescenti dobili cigarete brezplačno.

nič, dvigniti je treba roke, udati se — marsikdo bo v tem času šel, drugi prišel, kakor bo hotelo naključje, usoda, slučaj, božja volja...

O petek! Vdova Marija ima že vse to za seboj. Solze mlade žene, bolečino osamele matere, obup vdove... Počakaj, hčerka, saj še nisi vdova!... Medtem prižgem jaz svečo pred obličje tvojega očeta in bom molila k njemu, naj bi molil zate tudi on, da te ne zadene moja usoda... Morda ti je usoda že odločila isto pot kakor meni, pa naj veljajo molitve tvoji bodoči revščini! Takrat bova obe prižigali svečo junakom in boš šla po poti, ki jo je shodila že moja dolgoletna samota. Ako pa umrem prerano in boš prižigala mrtvaško svečo možu, ne pozabi na očeta, ki ljubi to luč, odkar je mrtev!...

Vsak petek prižge vdova Marija pred možovo sliko luč spomina. Hčerka išče sledi za svojim možem. Da, morda je res tako odločeno, da bo pred obema slikama gorela večna luč, mrtvaške molitve pa bosta govorili dve nesrečni ženi...

Navodila za zaščito poljskih in gozdnih pridelkov pred požarom

Splošna navodila.

Za zagotovitev prehrane je treba obvarovati poljedelske plodove zlasti žitna polja, zaradi splošne gospodarske vrednosti pa gozdove pred uničenjem po požaru. Požare lahko zanetijo sabotažna dela ali sovražna letala in sicer s posebnimi zažigalnimi napravami (zažigalne ploščice in podobno).

Da se vnaprej prepreči oziroma uduše že nastali požari, je treba ločiti dvojno obdobje: pri poljih čas, ko žito dozoreva, in čas, ko se shranjuje v kozolcih ali stogih zaradi sušenja, preden se omlati; pri gozdovih pa je upoštevati drevje v rasti ter že posekani in pripravljeni les, preden se izvozi iz gozda.

Da se prepreči nastanek ognja oziroma da pogasimo že nastali požar na poljih in v gozdovih, je treba vsekakor organizirati posebno službo in sicer: a) opazovalno službo, b) gasilsko službo.

K opazovanju in javljanju, ako bi se poskušal zanetiti ogenj, in h gašenju že nastalih poljskih in gozdnih požarov so poklicani: 1. lastniki in uživalci poljedelskih in gozdnih kultur; 2. za njih nadzorovanje določeno osebje (poljski, gozdni in lovski čuvaji); 3. organi občin, ki so že po zakonu o mestnih občinah in po zakonu o občinah dolžne skrbeti za javno in imovinsko varnost svojih občanov.

Pri gozdnih požarih je dolžnost javljanja raztegnjena na vsakogar, ki ognja ne more sam pogasiti, dolžnost gašenja pa na prebivalstvo občine, v kateri gori, in v danem primeru na prebivalstvo sosednjih občin.

Organizacija opazovalne in gasilske službe.

Organizacijo zaščitne službe zlasti glede poljskih pridelkov mora voditi v vsaki občini osebno župan, ki mu je v pomoč poseben odbor.

Kako je vršiti opazovanje glede rastočih ali že požetih žit razne vrste ter gašenje na njih povzročeni požarov, je treba določiti na sestanku, ki ga skličejo župani občin. Tega sestanka se morajo obvezno udeležiti vsaj trije člani občinskega odbora, 2. do 3 zemljiščni posestniki iz vsake vasi, dva zastopnika zadevne gasilske čete in zastopnik morda v občinskem okolišu obstoječih podružnic (društev) Kmetijske družbe.

Pri ureditvi zadevne službe je treba paziti na to, da se gasilske čete ne bodo preveč odtegovalle svojim splošnim dolžnostim, da pa bo sicer služba organizirana v vseh podrobnostih. Sem spada med drugim priprava potrebnega orodja (lopat, krampi), ki naj ga prispevajo podružnice Kmetijske družbe, gasilske čete, občine in interesenti; vnaprej mora biti določen in popisan krog oseb, zavezanih k službi, in vrstni red, po katerem bodo službo opravljale.

Kar se tiče organizacije javljanja in gašenja gozdnih požarov, je ta služba določena v §§ 42, 45 in 47 zakona o gozdih z dne 21. septembra 1929, Uradni list št. 162-35 iz l. 1930. Te določbe se glasijo:

§ 42. Kdor zapazi v gozdu ali ob gozdnem robu v razdalji 50 m nepogašen in zapuščen ogenj, ga mora pogasiti.

Mimogredoči, ki bi zapazili spotoma, da gozd gori, morajo, kolikor je mogoče, pogasiti požar sami; če to ni mogoče, morajo o njem takoj obvestiti medpotne prebivalce, ti pa najbližje vaške ali občinske organe ali najbližje šumarsko osebje, najbližje civilno ali vojaško oblastvo ali posestnika gozda.

§ 43. Šumarsko osebje, občinski ali vaški starešine, orožniške postaje ali lastnik gozda morajo pozvati, čim so zvedeli za gozdni požar ali so ga zapazili, vse prebivalce iz najbližjih krajev, sposobne za gašenje požara, naj pridejo gasiti.

Vsi prebivalci, sposobni za gašenje požara, morajo takoj ustreči njih pozivu, odhiteti s potrebnim gasilnim orodjem na kraj požara in tam storiti vse, kar je treba, da se požar čimprej pogasi.

Podjetniki, ki delajo v gozdu, morajo dati na razpolago svoje delavce. Šumarsko osebje, občinski in vaški starešine, orožniško osebje morajo z

omenjenimi ljudmi takoj oditi na kraj požara.

Gasilna dela vodi najvišji izmed šumarskega osebja, ki se najde tamkaj; če pa ne bi bilo nikogar izmed šumarskega osebja, vodi ta dela občinski ali vaški starešina, v čigar okolišu je nastal požar.

§ 44. Tistega, ki je prevzel vodstvo poslov za gašenje gozdnega požara, morajo vsi brez izjeme slušati in izvrševati njegove odredbe.

Ostali občinski in vaški starešine in šumarsko ali orožniško osebje morajo vzdrževati red in paziti, da se izvrši vse, kar odredi tisti, ki vodi gašenje požara.

Ko je požar pogasjen, se pusti na pogorišču potrebno število ljudi, ki pazijo eden ali dva dni, po potrebi pa tudi dlje, da ne nastane požar iznova.

§ 45. Če se je požar toliko razplamtel, da ga prebivalci občine, v katere okolišu je, ne morejo pogasiti sami, jim morajo priti pomagat tudi ostale sosednje občine.

Na poziv občega upravnega oblastva prve stopnje morajo dati vojaška oblastva na razpolago potrebno število vojakov, da gase požar in vzdržujejo red.

Če traja gašenje požara več dni, se morajo delavci, ki gase požar, po možnosti izmenjavati. Ostati morajo vsi na pogorišču, dokler se požar ne pogasi.

Služba opazovanja in gašenja mora biti tako urejena, da se vrši opazovanje polj neprestano, enako po možnosti opazovanje gozdov, in da se v primeru izbruha požara more nemudoma izvesti gasilna akcija. Službo, ki se uredi v smislu te okrožnice, je smatrati za tlako (§ 109. zakona o občinah, § 14. zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja) in je torej brezplačna.

Policijski organi sodelujejo pri vsej akciji v smislu zanje veljavnih predpisov.

Kazenske odredbe.

Glede nejavljanja in glede nesodelovanja pri gašenju gozdnih požarov vsebuje § 164. zakona o gozdih naslednja določila:

Z globo do 500 dinarjev ali z zapornostjo do 10 dni se kaznuje:

1. Kdor kuri v gozdu ali v razdalji do 50 m od gozda brez dovolitve pristojnega gozdnega organa, sežiga panje ali klade, kuha oglje, apno itd.;
2. kdor kuri v gozdu izven odrejenega kraja;
3. kdor najde v gozdu zapuščen ogenj, pa ga ne pogasi ali ne obvesti o tem prvih medpotnih prebivalcev, kdor te prijave ne priobči pristojnemu oblastvu ali lastniku gozda;
4. kdor pusti nepogašen ogenj v gozdu;
5. kdor se pokliče, naj pride gasiti požar v gozdu, pa ne pride in izostanka ne opraviči ali noče požara gasiti ali se ne pokorava naredbam tistega organa, ki vodi gašenje požara.

Kazenske odredbe v pogledu zaščite žitnih polj pa bodo izdane naknadno, ako bi se to izkazalo za potrebno in kolikor že niso obsežene v splošnih kazenskih predpisih.

Za izvedbo zaščite poljedelskih proizvodov (žit) v smislu te okrožnice so odgovorni v prvi vrsti župani občin, ki naj okrajnim komisarjem poročajo o izvršenih pripravah v 8 dneh po prejemu te okrožnice, okrajni načelniki pa naj podajo nato čimprej skupno poročilo Visokemu Komisariatu. Glede zaščite gozdov pa so odgovorni v prvi vrsti okrajni načelniki s svojimi šumarskimi referenti. Ti naj organizirajo nemudoma potrebno službo na terenu, eventualno po predhodnem razgovoru, ki se naj ga udeleže: 2 do 3 gozdni posestniki iz vsake vasi, zapriseženo oziroma postavljeno gozdnočuvaljsko osebje, zastopniki gasilskih čet in zastopniki občin.

O organizaciji gozdnozaščitne službe v smislu te okrožnice naj okrajni komisiji poročajo v 14 dneh po prejemu te okrožnice. Ta okrožnica se dostavi vsem podrejenim uradom in interesiranim ustanovam obenem s tehničnim navodilom o izvajanju zaščitnih ukrepov.

Visoki Komisar Emilio Grazioli.

drdral, mlada glavica pa se je zatopila v učenje.

In potem je prišel tisti dan, ko je morala izgubiti tudi hčerko. Matere rode in vzgoje hčere, da jim jih vzemo tuji možje, ki se prikažejo nekod iz življenja. Prišel je tak mlad mož, lep je bil kakor njen mož nekoč, hčerka lepa kakor ona v enakih dneh, ljubezen v njunih srcih je spletla novo gnezdo in sta se naselila vanj. Ob slovesu je stisnila hčerki roko, potočila je za njo solzo, ki ji je še ostala; odpeljala se je mlada žena z avtomobilom v življenje. Marija je ostala sama: šivalni stroj ji je ostal tovariš, kakor da se ni nič zgodilo; saj se tudi ni zgodilo nič velikega, nič pomembnega, le hčerka se je odpeljala z avtomobilom v življenje...

Ampak ko je razburkala življenje nova založnja, je moral v vojno tudi hčerkin mož. Veliki petek je legel zdaj v srce, pod katerim se je budilo k malemu življenju novo človeško bitje — toda veliko življenje se na nikogar ne ozira, uganja svoje norčije z ljudmi, poganja jih v krvave burke in se krohoče nad velikimi ali malimi besedami, upi in tožbami po miru — ne pomaga

Smrt slavnega italijanskega letalca Ferrarina

Iz Rima poročajo, da je 18. julija med poskusnim poletom z novim letalskim tipom bil ubit slavni italijanski letalec podpolkovnik v rezervi pilot Arturo Ferrarin. Duče je brz, ko je zvedel za junaško smrt slavnega letalca, naročil, naj na njegovo truplo v njegovem imenu polože venec.

Arturo Ferrarin se je rodil 12. februarja l. 1895. v kraju Thiene v provinci Vicenza. Ko je dokončal svoje študije v Turinu, je bil leta 1915. poklican v vojsko. Dvajset dni potem, ko je Italija stopila v vojno, je Ferrarin stopil kot prostovoljec k italijanskim letalcem, kjer se je zelo odlikoval. Ko je bila vojna končana, je ostal pri letalstvu kot tehnični preskuševalac v tovarni Fiat. Udeležil se je več slavnih poletov, bil je član junaške Balbove letalske družine ter je pomagal organizirati slavna dejanja italijanskega letalstva.

Najbolj slaven je njegov polet, ki ga je prvi napravil leta 1920. iz Evrope na Japonsko. Japonski narod se še danes spominja slavnega italijanskega letalca, ki njegovo slavno ime na Japonskem še dandanes zveni kakor ime pravličnega junaka. Njegovo tedanje letalo je spravljeno v japonskem narodnem muzeju, kjer je ob 20 letnici tega dogodka bila velika slavnost.

Ko se je vrnil v domovino, je stopil na stran Dučaja, s katerim se je bojeval ter deloval za boljšo prihodnost svoje domovine. Od leta 1922. do 1925. se je spet udeležil več slavnih poletov ter je vozil belgijskega in romunskega kralja. Leta 1926. je prišel v letalsko ministrstvo ter se je v Ameriki kot italijanski pilot udeleževal letalskih tekem. Tudi pozneje je pri tekmah sodeloval v korist italijanskega letalstva. Udeležil se je tudi slavnega poleta v Južno Ameriko, kjer je kot zmagovallec dobil velika odlikovanja. Kot letalski instruktor je bil deležen popolne Dučejeve naklonjenosti. Sam Duče se je najrajši vozil z njim ter je za njegovo knjigo o letu nad svetom napisal svoj predgovor.

Njegova letalska smrt je slavna ter enaka smrti na bojišču, ker je umrl za slavo svoje domovine.

Važna iznajdba vojne kirurgije

V berlinskem Domu zdravnikov je imel v zadnjem času zanimivo predavanje o svojem najnovejšem izumu znani nemški kirurg dr. Petzold. Naprava, ki jo je iznašel omenjeni nemški zdravnik, se je dobro obnesla že pri več sto najtežjih operacijah kot na pr. pri odstranitvi igle iz pljuč in podobnih primerih. Po načrtu dr. Petzolda je napravo izdelalo Siemensovo podjetje. S pomočjo pritiska visoke napetosti instrument išče pri operaciji drobce kovin v človeškem telesu. Medtem ko je do sedaj rentgenska diagnostika pokazala samo položaj kovine v človeškem organizmu, nova iznajdba to ugotavlja na elektroakustični način. Dosedanje postopanje pri operaciji je zahtevalo rentgensko sliko pred samo operacijo in rentgeniziranje med operacijo. Slaba stran tega postopka je v tem, ker se kovinasto telo premika pri najmanjši spremembi položaja kakor tudi pri pregibanju notranjih organov ter so dostikrat morali napraviti kontrolne posnetke med samo operacijo. Druga slaba stran je pa tu ta, ker lahkkih kovin, ki so zelo nevarne, ker povzročajo vnetje, na rentgenski sliki skoraj ni mogoče opaziti. Sedaj izumljeni instrument s popolnoma nenevarnim pritiskom visoke napetosti odstranjuje vse pomanjkljivosti rentgenskega načina iskanja kovinastih drobcov ter je z njimi mogoče hitreje, varneje in z manjšimi bolečinami odstranjevati razne kovinske predmete iz človeškega telesa.

Naprava ima dve ročici, eno 18, drugo pa 10 milimetrov, ki jih je lahko sterilizirati, in zvočnik. Kakor hitro se ročici približata kovini, se prične dvigati globok glas v zvočniku. Glas postaja tem višji, čim bližje prihajata ročici h kovini, ki jo išče zdravnik. Pri operaciji lahko zdravnik ročici pomika

dalje v sami rani in takoj ve, da mora rezati še dalje, če se glas v zvočniku zvišuje. Tako akustika vodi in vedno popravlja smer rezanja. Naprava se je dobro obnesla že v velikih primerih ter je izredno važna za sedanja vojne čase. Je tudi zelo praktična ter jo je mogoče nositi vedno s seboj, ker tehtata samo 11 kg. Naprava bo dobro služila vsem kirurgom ne samo sedaj v številnih vojnih bolnišnicah, temveč tudi v miru, predvsem pri ranah in nesrečah v kovinski industriji.

Pravda za neužitno odrezano človeško nogo

Čudno pravdo so imeli pred kratkim nekje v Belgijskem Kongu. Vpliven poglavar nekega tamkajšnjega plemena je moral privoliti v to, da so mu zdravniki odrezali desno nogo, ker se mu je naredil na njej tako hud prisad, da bi bil gotovo umrl, vsaj zdravniki so bili takšnega mnenja, če ne bi dovolil, da bi mu nogo odrezali. No, pa na vse zadnje to še ni nič posebnega,

saj je na svetu še toliko drugih ljudi, ki morajo pod operacijski nož. Posebnost je v tem, da je poglavar po operaciji zahteval, da mu morajo zdravniki s klinike, na kateri je bil operiran, vrtni odrezano nogo, kajti v tistih krajih je takšna navada, da ima vsak pravico zahtevati svoj odrezani ud nazaj, da ga potem lahko — poje. Dober tek!

Spričo takšne zahteve so bili zdravniki nemalo v zadregi. Obrnili so se celo na pokrajinskega guvernerja za svet. Ta jim je odgovoril, da nimajo prav nobenega vzroka odkloniti poglavarjevo zahtevo in si pridržati odrezano nogo, kajti čeprav je zdaj odrezana, je vendar njegova last. Zdravniki so se po tem nasvetu oziroma razsodbi guvernerja tudi ravnali in izročili operiranemu poglavarju odrezano nogo nazaj. Nesreča pa je bila spet v tem, da so jo bili dali v špirit. Že si je z njo polnil želodec, a kar mu ni šla v slast. Ves razjarjen jo je pustil in takoj šel tožiti zdravnike, ker so nogo dali v špirit, da je tako postala neužitna. Kako bo sodišče razsodilo, se še ne ve, vsekakor pa to res ni tako vsakdanja pravda.

SLUŽBENI DEL

Razdelitev članarine. Doslej so prejemali okrajni in krajevni odbori Združenja vojnih invalidov akontacijo na pripadajoči del članarine, ki ga odteguje finančna direkcija. V teku mesca avgusta bo Združenje naredilo obračun te članarine in to od 1. aprila 1939 do 31. marca 1941. Upoštevalo se bo sedanje število članstva in oddelila vsem odborom razlika med akontacijo in pripadajočo članarino do konca decembra l. 1940. Nakazala se bo tudi članarina za mesec marec leta 1941. Za mesca januar in februar pa članarina ne more biti izplačana, ker jo je finančna direkcija že prej poslala v Beograd in zaradi vojne ni mogla biti odkazana Združenju vojnih invalidov v Ljubljani. Zaradi vojnih dogodkov bodo torej odbori pri krajsih na dvomesečno članarino.

Ljubljana. Članstvo ljubljanskega odbora Združenja vojnih invalidov

opozarjamo na obvezen prispevek 3,80 L za »garancijski fond«. Tisti, ki niso bili na občnem zboru, in tudi ostali, naj zaradi večje jasnosti prečitajo članek »Garancijski fond«, ki je priobčen v tej številki na drugem mestu. Čimprej bo ta fond zbran, tem prej se bo članstvo lahko posluževalo njegovih ugodnosti. Pohitite torej s prispevki!

Ribnica. Iz poročila krajevnega odbora v Ribnici posnemamo, da je precejšnje število tamkajšnjih članov prejelo dokončno rešitev invalidnine že pred aprilom letošnjega leta. Skoraj vsi člani pa imajo že prvoinstančno rešitev, to je sklep okrožnega kot invalidskega sodišča. Ti čakajo še na sklep drugoinstančnega višjega invalidskega sodišča. Svoja dokončna rešenja bodo dobili, čim bo imenovano vrhovno invalidsko sodišče.

RAZNE VESTI

* Popis prebivalstva. Visoki Komisar je odredil za dan 31. julija popis prebivalstva v Ljubljanski pokrajini. Izvzeti so vojaki, karabinerji in kr. finančna straža. Vsak družinski poglavar bo moral prejeto popisno polo dne 1. avgusta oddati popisnim uradnikom. Kdor zahtevanih podatkov ne bi hotel izdati ali pa jih napačno navedel, bo kaznovan z globo do 2000 L oziroma z zaporom do treh mesecev. Kdor do 5. avgusta ne bi mogel oddati popisne pole popisnemu uradniku, jo mora takoj nato oddati občinskemu uradu. Popis nima obdavčevalnega namena in velja za dobljene podatke najstrožja uradna tajnost. Podatki so namenjeni izključno za sestavo pregledov brez kakršne koli druge uporabe.

* Za medsebojno pomoč je naslov prvega članka v današnji številki »Vojnega invalida«. Na ta članek opozarjamo predvsem podeželske člane, zlasti tiste, ki imajo svojo kmetijo. Prečitajte članek in javite združenju, ali ste pripravljeni s svoje strani prispevati k uspehu te akcije.

* Pokrajinski zakladni urad. Sredi julija je v Ljubljani pričel delovati Pokrajinski zakladni urad, nastanjen v poslopju Hranilnice ljubljanske pokrajine. Njegova naloga je v glavnem izplačevanje plač in pokojnin, ki jih prejemajo nameščenci Kraljevine Italije iz državnega proračuna, kolikor ti uslužbeni ali upokojevcem prebivajo na ozemlju ljubljanske pokrajine. Tako bodo torej prejemali italijanski upokojevcem, ki so živeli pri nas še pred vojno in dobivali pokojnine iz Rima, odslej svoje prejemke od tega urada.

* Italijanski monopolski izdelki. Od mesca julija dalje so tudi v Ljubljanski pokrajini naprodaj italijanski monopolski izdelki, t. j. vse vrste tobačnih izdelkov kakor smotek, cigarete, tobaka za pipo in njuhanje, cigaretnega papirja in vžgalic. Prodajajo se ti mo-

nopolski izdelki po uradno določenih cenah.

* Kirurški paviljon v bolnišnici prepuščen v uporabo ljubljanski univerzi. Visoki Komisar za ljubljansko pokrajino nareja, smatrajoč za potrebno, da se uredi odnosi med univerzo in upravo bolnice.

Novi zdravniškokirurški paviljon z avlo za klinična predavanja, ki je državna last, se izroči v uporabo ljubljanski univerzi v znanstvene namene ter za pouk notranjega zdravilstva in splošne kirurgije.

Ravno tako se izroče v inventarno shrambo ljubljanski univerzi oprava paviljona ter znanstveni instrumenti.

V posebnem dogovoru, ki se ima skleniti med upravo univerze ter upravo bolnice, bodo določeni pogoji in način poslovanja obeh klinik kot bolnišničnih razdelkov.

Ljubljana 28. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar Emilio Grazioli.

* Poštni paketni promet s Kraljevino. Visoki Komisar objavlja: Od ponedeljka, dne 21. t. m., se bo pričel promet poštnih paketov med poštnimi uradi v ljubljanski pokrajini in Kraljevini. Veljale bodo iste tarife, kakor veljajo v notranjem prometu Kraljevine. Paketi ne bodo smeli tehtati več kakor 10 kg. Za enkrat se bo promet omejil na redno paketno pošto. Prepovedano je pošiljati v paketih dopise kakor tudi dodajati podatkom na paketnih spremnicah kakršna koli sporočila drugačnega značaja. Poštnim paketom bo treba dodati po dve carinski izjavi.

* Srebrni kovanci po 5 lir so veljavni. V prometu se sem ter tja pojavljajo tudi kovanci po 5 lir z letnico R 1929. Pokrajinski zakladni urad opozarja, da so tudi ti kovanci zakonito plačilno sredstvo kakor drugi, čeprav so kovani drugače.

* Jedilne vagoni pri vseh vojaških vlakih je uvedla italijanska železniška uprava. K vsakemu vlaku bodo priložili po en jedilni voz, kjer se bodo lahko potujoči vojaki okrepčali.

* Vojaške konje bodo začasno prepustili kmetom za izvršitev poljskih del, to pa le pod pogojem, da kmetje konj ne bodo odstranili in da bodo konji vojaški oblasti vedno na razpolago. Visoki Komisarjat je o tej odločbi vojaške oblasti obvestil vse občinske urade.

* Prošnje za svobodno potovanje. Tiskovni urad Vis. Komisarjata sporoča: Prošnje oseb, ki prebivajo v ljubljanski pokrajini, da se jim dovoli svobodno potovanje, je treba poslati na Poveljstvo policije za javno varnost, pod čigar pristojnost tiste osebe spadajo. Prosilci morajo priložiti legitimacijo s fotografijo, če pa je nimajo, pa morajo priložiti prošnji dve različni sliki, potrjeni od županstva. Tisti, ki bi se radi podali na ozemlje, zasedeno po nemških četah, morajo priložiti še dovoljenje, s katerim nemški konzul v Ljubljani izjavlja, da nima ničesar proti takšnemu potovanju.

* Ne pošiljajte denarja v pismih! Poštna direkcija opozarja, da je prepovedano pošiljati denar v navadnih in priporočenih pismih. Prepovedano je tudi pošiljati v pismih poštne znamke v vrednosti nad 30 lir.

Vse, kar potrebujete za katero koli pisarno, dobite po zmernih cenah v Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

* Japonska je stopila v peto leto vojne. Peto obletnico vojne med Japonsko in Kitajsko so na Japonskem proslavili s posebnimi javnimi zborovanji. Govorniki so povsod naglašali odločnost, vztrajati v borbi s Kitajsko do kraja.

* Najmlajši otrok je najpopolnejši otrok v družini. Na podlagi najnovejših podatkov so znanstveniki ugotovili, da je najmlajši otrok v družini v večini primerov najpopolnejši član družine. Med 18.000 otroki, ki so jih premerili in preiskali, so našli, da je najmlajši otrok glede lepote, zdravja in duševnih sposobnosti v večini primerov popolnejši od svojih starejših bratov in sester.

* Raj rož za slepce. Mesto Chicago je nedavno odprlo vrata vrta, ki je menda edinstven te vrste na svetu. Namenjen je izključno slepcem. Ves vrt je zasajen z dišečimi rožami. Tako imajo slepci vsaj nekaj užitka in vsaj delno jim je nadomeščeno to, kar jim je vzela narava z vidom.

* Človek brez prstnih odtisov. Že pred več leti so v republiku Argentini uvedli prakso, da vzamejo prstne odtise vsakemu državljanu ter jih nato hranijo v arhivu za potne liste. Pri odvzemu takih odtisov so uradniki pred kratkim naleteli na zanimiv medicinski pojav. Prsti mizarja Raymonda Mounta, ki je prošil za potni list, so bili tako gladki, da pri odvzemu njihovih odtisov niso pokazali prav nobenih črt in zarez.

* Steber z zlato glavo. Blizu opatije St. Vito pri Neapolju je stal še v začetku 19. stoletja kamnit steber, ki je imel na zahodni strani sledeč zanimiv napis: »Prvega maja vsako leto imam ob šestih zjutraj zlato glavo«. Leta in leta so se ob navedenem času zbirali okoli stebra številni radovedneži in čakali trenutka, ko bo steber pokazal svojo zlato glavo. Pa ga niso nikdar doživeli in pričakali. Zato so tudi opustili nadaljnje prihajanje k stebru in se sploh niso več zanimali za rešitev te uganke, ki jim je prej tako belila glave. Sčasoma so na steber celo pozabili. Leta 1841. je po isti cesti stopal berač ter je obstal ob omenjenem napisu. Dolgo je razmišljal, nato je pa sam pri sebi dejal, da je skrivnost že rešil. Nekaj tednov potem se je na dan prvega maja točno ob šestih zopet znašel pred stebrom. Bil je čisto sam. Točno ob šestih je šel na mesto, na katerega je metal senco vrh kamnitega stebra. Pričel je kopati ter je kmalu naletel na tornistro, v kateri je bilo 80.000 zlatih frankov. Z denarjem si je nato kupil lepo posestvo v bližini stebra in je nato živel dolgo v miru in sreči ter se vedno hvaležno spominjal stebra, ki ga je rešil prejšnjega pomanjkanja in trpljenja.